

Identificētās problēmas un priekšlikumi ārvalstu darbaspēka piesaistei Latvijā

Informācija balstīta uz: 01.06.2023. tikšanos ar LTRK, LDDK, Red Jackets un FICIL pārstāvjiem

Nr.p.k.	Problēma	Priekšlikumi
1.	Minimālās mēnešalgas prasība Šobrīd ¹ ne mazāka par LV strādājošo mēneša vidējo bruto darba samaksu iepriekšējā gadā (2022. gadā – 1373 EUR). Šo līmeni nav iespējams sasniegt ne tikai mazkvalificētajam darbaspēkam (9. profesiju klasifikatora grupa), bet arī kvalificētiem strādniekiem (8. profesiju klasifikatora grupa), jo to nepieļauj tirgus situācija un konkurētspēja.	Balstīties uz vidējo algu nozarē (NACE v2 otrajā līmenī) [un reģionā] nevis valstī kopumā (lai tuvinātos algai, ko saņem LV darbinieki) vai koplīguma gadījumā - uz nozares noteikto minimālo algu.
2.	Prasība dokumentāri apliecināt izglītību/profesionālo pieredzi Uzņēmumi mākslīgi pazemina amatu grupas ārvalstu darbiniekiem (piem. no 6. un 8. amatu grupas (kvalificēts darbaspēks) tiek pazemināts uz 9. amatu grupu (mazkvalificēts darbaspēks)), lai izvairītos no izglītības dokumentu/darba pieredzes prasībām. Tas arī ir lieki, jo apmācība ārvalstu darbiniekiem tāpat tiek veikta uzņēmumā uz vietas.	Atteikties no prasības, ka ārzemniekam jāiesniedz izglītības dokuments vai dokuments, kas apliecina 3 gadu pieredzi profesijā, kurā darba devējs plāno nodarbināt ārzemnieku, ja ārzemnieka profesija nav reglamentēta (izņēmums kopš 2019. gada beigām - profesiju klasifikatora 9. grupa, uz kuru šī prasība neattiecas).
3.	Prasība par vakances reģistrēšanu NVA un 10 darbdienu nogaidīšanas periods Šobrīd vakancei jābūt reģistrētai NVA un publicētai 10 d.d. un tikai tad darba devējs var vērsties PMLP, lai uzaicinātu ārzemnieku darbam Latvijā. Šī prasība pagarina procesu. Formāla prasība, kas nesasniedz mērķi, jo uzņēmumu mājas lapās jau ir publicētas šīs vakances un, lai process būtu raitāks – uzņēmumi pastāvīgi tur atvērtus šādus vakanču sludinājumus NVA mājas lapā, lai var organizēt procesu pēc nepieciešamības un šī prasība nekavētu (gala rezultāts – maldinoša informācija par vakancēm darba tirgū).	Atcelt šo prasību (jo prasība nestrādā) vai samazināt no 10 uz 5 darba dienām nogaidīšanas periodu (kā minimums).
4.	Garas rindas vēstniecībās un prasība ierasties klātienē Prasība ierasties uz interviju klātienē, bieži vien ļoti apgrūtināša. Ne visās valstīs ir Latvijas vēstniecības/konsulāti (piem. Vjetnama, Kirgizstāna). Konkrētā vēstniecība/konsulāts sedz tikai attiecīgo jurisdikciju – potenciālie darbinieki spiesti doties ne vienmēr uz tuvāko vēstniecību.	1) Jādomā par termiņu samazināšanu 2) Jānosaka, ka darba devējs veic darbinieka atlasu uz konkrēto vakanci, ko apliecina ar garantijas vēstuli, lai uzaicināmā ārzemnieka izvērtēšanas process vēstniecībās ir raitāks.
5.	Apkalpošanas kultūra un garas rindas PMLP Ar iepriekšēju pierakstu jāgaida rindā apmēram 3 mēneši. Ja kļūda iesniegtajos dokumentos, jāstāv vēlreiz.	1) Jāvairo uzticība darba devējam, kas uzņemas un nes atbildību par viesstrādnieka pieņemšanu darbā. 2) Jāveido īsāks/atvieglotāks process VID padziļinātās programmas ietvaros “baltā” saraksta uzņēmumiem.

¹ Izņēmums - sezonas darbinieks lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivkopības nozare, kurās ir ne mazāk par strādājošo mēneša vidējo bruto darba samaksu ārzemnieka paredzamajā nodarbinātības nozarē (otrajā līmenī)

	Rīgā ieviestā dzīvā rinda daļēji risina problēmu, taču darbiniekam jādod brīva diena, lai nokārtotu formalitātes. Pieteikumi tiek sadalīti par dažādām PMLP filiālēm – problēma rodas cilvēkfaktora dēļ – atšķiras pieteikumu izskatīšanas kultūra (pieprasāmie dokumenti) un izskatīšanas laiks.	3) Jāpastiprina sodus negodprātīgiem uzņēmējiem un iespējams jāievieš “melno sarakstus” ne tikai negodprātīgiem uzņēmumiem neļaujot gadu ievest ārvalstu darbaspēku, bet šo aizliegumu piemērojot arī to amatpersonām (neļaujot gadu ievest ārvalstu darbaspēka zem cita uzņēmuma). 4) Jānodrošina kontaktpunkts/-persona prioritāro klientu apkalpošanai. 5) Dažādām PMLP filiālēm, vērtējot pieteikumus un dokumentus, jāmazina subjektīvā pieeja, kas rodas cilvēkfaktora dēļ.
6.	Ārzemnieka eID kartes atjaunošana Šobrīd uzturēšanās atļauju izsniedz uz 5 gadiem, bet tāpat eID jāatjauno reizi gadā (atkārtoti iesniedzot visus dokumentus, pildot anketas utt.), arī ja informācija nav mainījusies. Augsti kvalificētais ārvalstu darbaspēks, par kuru regulāri tiek maksāti nodokļi un sociālās iemaksas (informācija pieejama VID un VSAA sistēmās), šo prasību uzskata par pazemojošu.	Informāciju, ko valsts iestādes var pašas pārbaudīt (piem. ka par darbinieku tiek veiktas regulāras VSAOI iemaksas), nebūtu darba devējam jāprasa regulāri sniegt.
7.	Drošības iestāžu “melnā saraksta” valstu pilsoņu skrīnings Šobrīd drošības iestādes padziļināti skrīnē pilsoņus no “melnā saraksta” valstīm. Taču drošības iestādes nav ierobežotas termiņā atbildes sniegšanai. Lielā daļā gadījumu darbiniekam vairs nav saites ar konkrēto valsti, piem. gadījuma pēc tajā ir tikai dzimis.	<i>Piez.</i> Saraksts – nacionāli veidots. Reizi gadā Valsts drošības dienests aktualizē sarakstu. Iestādes var sniegt priekšlikumus.
8.	Darbspēka nodrošināšanas pakalpojumu sniedzēju licencēšanas procedūras pārskatīšana	Noteikt stingrākas prasības, lai novērstu Latvijas reputācijas riskus.